

Gospodar in gospodinja

LETO 1938

2. MARCA

STEV 9

Delo v vrtu se pričinja

Sv. Gregor zemljo odklene, pravi staro kmečko pravilo. Hočemo reči, da se v prvi polovici marca (sv. Gregor je 12. marca), začne narava prebujati iz zimskega spanja. To velja seveda za naše podnebje. Proti jugu države so zgodnejši. Čim dalje proti jugu gremo, tem prej je zemlja sposobna za prve setve. Saj so že na Goriškem za mesec dni ali še več pred nami. Še ugodnejše podnebje je v južni Dalmaciji in sploh v južnih pokrajinah.

Tudi naši poklicni vrtnarji in pridelovalci zelenjavi v okolici mest in večjih krajev ne čakajo sv. Gregorja, ampak izvršijo prve setve v umetno razgreto zemljo (v tople grede) že januarja ali vsaj februarja meseca. Našim gospodinjam pa, ki pridelujejo zelenjad in cvetlice samo za lastno potrebo, se doslej ni mudilo, zlasti ker imamo še vedno trajno mrzle noči, po severnih krajih pa še precej snega. Proti sredi marca pa se bo že toliko ogrelo, seveda, kjer ne bo več snega, da bomo lahko začeli s prvimi setvami in drugimi deli v domačem vrtu, zlasti s setvami v tople grede in v prav ugodnih legah tudi na prostem.

Navadna topla greda, v kateri segrevamo zemljo s primerno debelo (40—60 cm) plastjo svežega konjskega gnoja, jo podnevi prekrivamo z okni in lesenimi pokrovi, je jako koristen pripomoček, da vzgajamo predvsem zgodnje sadike od nekaterih zelenjavnih rastlin in ovetlic. Če je topla greda nekoliko večja, pridelamo na njej tudi prav rano solato in kolerabe, pa še marsikaj drugega.

Preprosto tople grede bi si mogla pridelati vsaka količkanj bolj stoječa kmečka gospodinja. Če si v to svrhu ne more omisliti posebnih oken, se dajo uporabiti kakršnakoli stara okna, če so le primeroma enako velika in imajo vse šipe. Po velikosti oken se pač vmeri obod za gredo. Namesto oken s šipami se shaja za silo tudi s preprostimi okvirji iz remelnjov, čez katere napnemo močan, bel, z oljem prepojen papir.

Kjer je trda za konjski gnoj, priredimo mrzlo gredo, ki se razlikuje od tople samo v tem, da nima gnoja za razgrevanje, am-

pak se zemlja razgreva samo od zgoraj od sonca skozi šipe. Na taki gredi kali seme sicer bolj počasi in sadike počasneje rastejo, vendar pa znatno hitreje nego na odprti gredi. Posebno važno je pa to, da zrastejo sadike mnogo bolj zastavne in odporne, ker se ne pomehkužijo s preveliko toploto. Mrzlo gredo napravimo vedno na kakem prav zavetnem, sončnem kraju in jo obrnimo naravnost proti jugu (proti opoldanskemu soncu). Zelo ugodni prostori za mrzle grede in tudi za odprte sejalnice so gredice ob južni steni. Taki prostori imajo skoraj ves dan sonce in se tudi ponoči preveč ne ohladi, ker dobivajo toploto od stene, zlasti, če je zidana in temne barve.

Za prve spomladne setve, pa naj bodo pod steklom ali na planem, moramo pripraviti najboljšo, vrtno zemljo, ki ima v sebi dovolj sprstenine in je zatorej rahla in čim bolj temna (črna). Rahla, sprsteninasta in temna zemlja, vpije mnogo vode in jo drži. Taka zemlja se tudi hitro segreje in toploto drži. Najboljša zemlja za sejalnice je gnoj iz tople grede iz prejšnjega leta, ki je čez zimo dobro prezebel in razpadel. Primešati mu moramo pa do polovice vrtno zemljo in vse skupaj večkrat premetati. V taki zemlji vsako seme rado in hitro vzkali in mlade rastlinice hitro in bogotno rastejo. Za v gredice pod steklom — tople in mrzle, — kamor sejemo zelenjadna in cvetlična semena, zemljo presejemo skozi nepregosto mrežo, da odstranimo vse neprikladne predmete, kakor predebele grude, kamenje, debelejša ostanke gnoja itd.

Vse vrtno setve, prav posebno še spomladne in pod steklom, so navadno pregošče. Umevno. Prostorček je majhen, semena je pa za tako ploskev navadno veliko preveč. Pomnite torej: le redka setev da zdrave, zastavne rastline — sadike. Kar raste v gošči, v pomanjkanju prostora, zraka in svetlobe, sili kvišku in se tako pretegne, da ni za nobeno rabo.

Na tople gredo sejemo navadno kar počez. Le posebno dragoceno, debelejšo seme, ki ga imamo prav malo, potaknemo posamez v dotičnem semenu primernih razdaljah.

Vsako setev treba spraviti v zemljo. Na topli gredi jo navadno enakomerno posipamo s pomočjo nepregostega rešeta s tanko plastjo rahle zemlje. Na večjih gredah na planem pa spravimo seme v zemljo z grabljami. Nazadnje je dobro, da setev, najsi bo kjerkoli, nekoliko potlačimo, da se zemlja tesno oprime semenskih zrn. To delo opravimo ali z lopato, na toplih gredah pa z nalašč v to svrhu pripravljeno desko, nasajeno na meter dolgi palici. Večje ploskve vrtnarji tudi pohodijo; v ta namen si pa navežejo na noge primerne deske.

Še dve opravili ste, ki jih pri prvih spomladnih setvah ne smemo opustiti: vsako setev treba zaliti in pokriti. Pri zalivanju pazimo, da z vodnimi curki ne raznesemo površja zemlje in ne splavimo semena. Ko je

setev zalita, jo pokrijemo. Tople grede so itak pokrite z okni, ponoči pa še s slamnicami in lesenimi pokrovi. Setve na planem pa pokrijemo s smrekovimi vejami, da jih obvarujemo pred ptiči, mačkami in kurami. Obenem so pa smrekove veje dobra odeja, ki brani, da se grede čez noč preveč ne ohladi. Ko seme vzkali, je treba veje seveda odstraniti, tople grede pa začeti zračiti in ob sončnem vremenu obsenčevati.

Za vzgojo sadik sejemo marca meseca na toplo ali mrzlo gredo, pa tudi na popolnoma proste sejavnice kolerabe, rano zelje, ohrovt, karfijol, solato; samo v tople grede paradiznike, zeleno in razne poletne cvetlice.

Na stalno mesto pa sejemo čimprej peteršilj, korenček, špinačo, redkvico, berivko, grah, čebulo in česen!

H.

Vzorna družina

Zares vzorna je družina, o kateri hočem pisati. Lahko bi bila za zgled mnogim človeškim družinam: čeprav jo sestavljajo le majhne živalice — čebele. Vsi, pa naj bomo čebelarji ali ne, dobro vemo, da čebela more živeti in uspevati samo v skupnosti z drugimi čebelami: sama sebi prepuščena nujno propade. In se živalca te nujnosti po naravnem nagonu tako silno zaveda, da nikoli in nikjer ne stori ničesar, kar bi tej skupnosti in tem vzajemnim koristim lastne družine škodovalo. Kako zgovorno opozorilo človeku!

Toda v tem članku nimamo namena, da bi iz čebelnih zgledov dajali nauke razbitemu človeštvu; radi bi pa slovenskim čebelarjem — našim bralcem — dali pri razmišljanju o čebelni družini nekaj koristnih navodil, kako naj z njo ravna, da bodo dosegli s čebelami uspehe.

Da je čebelna družina sestavljena iz treh zastopnikov: matice, čebel (delavk) in tročev, ve skoraj sleherni otrok. Toda za prečudno razmerje, ki vlada med temi zastopniki kljub tako različni po naravi dani nalogi, ki jo ima vsakster med njimi, marsikdo premalo ve. In ker ne ve dostikrat niti čebelar, ki bi vedeti moral, večkrat kaj stori, kar je posameznim članom čebelne družine škodljivo, pa je zato navadno škodljivo tudi za družino samo.

Čeravno je v vsaki družini normalno ena sama matica, jo vendar vedno imenujemo na prvem mestu. Kako to? Ali smo ji tako

prednost dali čebelarji, prednost, ki je morda niti ne zasluži? Ali pa ji gre ta čast prav zato, ker je sama v družini? Poglejmo, koliko velja ona pri družini! Kadar se čebele odločijo, da bodo vzgojile novo (mlado) matico, ji že od njenega rojstva dalje izkazujejo posebno pozornost. Jajčece je prav tako za matico, kakor za navadno čebelo — in vendar: kakšna razlika je med obema! Vse to pa je v volji čebel, ki odgajajo zalego. Dočim dobiva iz jajčka izlezla ličinka (črvček), ki naj iz nje postane čebela, zelo skopo odmerjeno količino hrane in še ta je slabša, se ličinka za matico naravnost koplje v prvovrstni hrani. Tu se nič ne varčuje, tam pa takšna skopost! In ravno ta obilnost v hrani povzroči, da se iz sicer enakih jajčec izleže matica, ki je popolno razvita samica, dočim je čebelin organizem nepopolno razvit.

In ko je po kakih 16. ali 17. dneh prišla mlada matica iz svojega lončka: kakšna briganja! Ko na eni strani mlado čebelico na hitro roko ena ali dve tovarišici očistita in v družino vpeljeta, pa jo že čaka določeno opravilo, ima matica celo spremstvo, kakor prava kraljica. Dvorjanke, ki jih ni malo, saj so krog in krog nje, so vedno pripravljene od rojstva dalje nuditi ji vsega, česar potrebuje in jo braniti do smrti. Matica uživa v družini pravice, ki jih nihče drug: dobiva vedno posebno tečno hrano, najtoplejši kotiček v zimskem mrazu je njen in poslednji grizljaj stradajoče družine je prihranjen njej. Če pogine čebela ali troč, se zato nihče ne meni, če pade matica, joka

vsa družina in se ne utolaži. Kje je razlog za vse to?

Vsa družinska skupnost nagonsko čuti, da je matica življenje družine. Ona nosi v sebi kali novega življenja, od nje je odvisen razvoj in napredek družine — to instinktivno čutijo čebele in zaradi tega zanjo tudi tako skrbijo. Zal, da to, kar je brezumnim živalcam po naravi dano, čebelar dostikrat le premalo upošteva, čeprav je razumno bitje. Premalo pa upošteva zato, ker te stvari ne ve, kakor bi jo moral vedeti. Kljub temu, da se ravno o maticah posebno v zadnjem času toliko piše v čebelarskih listih, se zlasti po kmetih to vprašanje dosti premalo obrajta. Kmečki čebelar si misli: samo, da je matica v družini, pa je dobro! In vendar ve, da čebele od časa do časa matico same izmenjajo (preleganje), ko čutijo, da svoji nalogi, zaradi katere jo imajo v takšnih časteh, ni več kos. Toda one ne morejo izmenjati plemena, ne morejo v lastni družini s svojimi močmi preprečiti degeneriranja (pešanja), ki povzroči, da družine polagoma pešajo in propadajo. Ni prostora, da bi na tem mestu obširno o odbiri in izbiri matic govorili, tudi ne, da bi o tem prevladnem poglavju na široko razpravljali. V ta namen imamo čebelarske knjige, ki naj se ne prašijo po policah! Mi hočemo samo važnost tega poglavja podčrtati.

Ko govorimo o čebelah, imamo prav za prav v mislih čebele-delavke. Je tudi razumljivo, kajti one imajo v družini po številu, pa tudi po svoji volji takšno moč, da vse

drugo izgine. Dejaneko se v polnem obsegu v družini vrši vse tako, kakor čebele hočejo. Če one hočejo drugo matico, se zgodi; če se one odločijo za rojenje, se zgodi; če se one naveličajo otrov, jih odpode; in tako naprej. Svojo kraljico (matico) imajo, kakor smo videli, v izrednih časteh, vendar vse ukrenejo po svoji volji brez nje in — če kaže korist skupnosti — tudi proti njej.

So pa čebele tudi upravičene do takšne popolne komande; saj je vse delo za dobrobit družine na njihovih ramah. Komaj mladiča zleze iz piskrčka, jo že čakajo opravki. Najprej počisti svoj lonček, potem pride kmalu na vrsto krmiljenje zalege, nato postanejo zidarice in ko so se med tem izurile tudi v straženju panja in v izletih, pride končno njih zadnje in najvažnejše (vsaj za čebelarja!) opravilo na vrsto: nabiranje medecine in obnožine. Vse delo je posvečeno skupnosti. Nobena čebela ne nabira sama zase, vse za skupno zalogo. Vsaka se postavi v bran za skupno dobro in ga varuje do poslednjega diha. To je organizirana skupnost brez govornikov, brez časopisov!

Ta skupna volja je pri čebelah nekaj občudovanja vrednega. Le poskusi se upreti na pr. njihovi volji, da bodo rojile! Spoznal boš, da je njihova volja močnejša od tvoje. Poskusi ob neprimernem času in na neprav način brskati po družini: občutil boš, da je njihova volja nad tvojo, ker boš moral nehati. S to skupno voljo mora čebelar vedno računati. In ravno v tem je skrivnost čebelarjenja. O tem pa naprej prihodnjic!

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Družina

Otrok sedanje družine kot bistveni član bodoče družine nastopa svoj poklic. Navadno otrok ne voli svojega poklica, starši so, ki store to zanj. Pri tem prav nič ne odloča otrokova nadarjenost ali veselje za kak poklic. Za starše, ki žive iz rok v usta — in teh je vendar največ — je vprašanje: kaj otrok zasluži? — najvažnejše. In na ta način pride otrok v nezaželeni, neiskani, neizbrani poklic. Za mnoge starše je tak otrok važna postavka v tedenskem, ozir. mesečnem računu. Taki starši so tudi kmalu od otroka odvisni ter dobi skoroda vajeti v roke. Kakšno je potem življenje v taki družini, večkrat lahko vidimo, kjer v družini gospodarijo starše prerastli otroci. Tako računanje na

kolikor mogoče zgodnji zaslužek napravi istočasno otroka za nekakega najemnika v domači družini. Starši dobe denar, otrok pa sorazmerno prostost in neodvisnost, s čemer kršen smisel za družinsko življenje, na to se oba dela zadovoljita. Da je pa s tem uničeno vsakršno družinsko razmerje ter vsakršen smisel za družinsko življenje, na to nihče več ne misli. — Da se to resnično dogaja, pogledimo le družine v mestnih okoliših, predmestjih, industrijskih in delavskih krajih, ki goje tovarniško delavstvo.

Ali se pa morebiti način današnjega dela ne razvija v prid družini in družinskemu smislu, t. j. da mladi delavec, mlada delavka prejme kakršnokoli pobudo za družinsko življenje in družinsko udejstvovanje?

Poglejmo najprej delo samotnega mehaničnega dela goji čisto naravno le enostransko zmožnost, bodisi telesno, ali duševno, ki se mnogo manj pride do veljave kot pa telesna stran. Za mladeniča, ki navadno potem vse življenje ostane pri takem delu, to ni toliko pomena kot za dekleta, ki navadno potem preide iz takega neizbranega poklica v drugega, morebiti v zakon ali družino sploh. Vendar tudi tako fantovo delo ne more postati zanj življenjska potreba, ker mu za to ne nudi potrebnega veselja, niti zanimanja. Pri takem delu se mu ne razvija ustvarjalna sila, niti smisel za ustvarjanje, da, premine celo ustvarjalna moč, ki je lastna mlademu notranjemu življenju. Premine tudi vsakršni smisel za katerikoli resnični poklic, kateremu bi se z ljubeznijo posvetil. Ker v takem tako rekoč prisiljenem delu nima ničesar pokazati, postane čimeren pri delu in se mu rad odtegne; saj nima ničesar pokazati za sad svojega truda. Kmet pelje obiskovalca v hlev, in gospodarsko poslopje, na vrt in na polje; rokodelci in obrtniki v svoje delavnice; le navadni delavec bodisi v tovarni, bodisi pri drugem delu, ga bo težko kdaj peljal na tirišče svojega dela, saj tam ni niti sledu o bistvu njegovega dela.

Pa tudi razmerje do delodajalca ni tako, da bi gojilo moralno moč, ki je možu potrebna za ustvaritev družine. Kar ga veže z delodajalcem, je zgolj pogodba, ki ga zanima le zaradi plačila. Celotno delo v večjem obratu pa nima za posameznega delavca večjega zanimanja. Če vprašam posameznika, zakaj je zaposlen baš pri tem obratu in delu, boš izvedel navadno: zato, da denar zaslužim, kaj me briga vse drugo. To pa tudi ni čuda; saj se ni za to delo nikoli približe briga v svoji učni dobi. Naučiti se mu je bila treba le par spretnih gibov, ki pa niso za končni uspeh nikakega pomena, ker jih nihče ne vidi na dovršenem delu. Pri takem mehaničnem delu pa tudi ne vidi pred seboj nikakih življenjskih ciljev, nobene posebnosti in novosti za svojo bodočnost. Drugega izgleda nima, kakor da tak ostane in se v enakem delu giblje kar naprej: nekaj člen stroja, a nikdar samostojno ustvarjač član človeške družbe. In v tem je nevarnost zanj, da ne pride nikoli do samostojnosti, zato pa tudi nikoli do odgovornosti in do resnega razmišljanja v življenju.

In vsemu temu je krivo vprašanje: kako naj otrok najhitreje zasluži denar? In vse to je posledica vsiljenega dela, ki se ga je oprijel otrok na pritisk staršev.

L.

Otrokova igra

Ze zelo zgodaj se pojavi pri otroku nagon za igranje. Če je le zdrav in vedno, ko bdi, hoče gibati s svojim udi; zato lahko razumemo, kakšna velika ovira mu je, če je trdo povit. Ze to, da ima otrok nagon za gibanje, je dokaz, da se telo uspešno razvija celo telo prav z gibanjem, ker sicer bi to ne bil naravni nagon. Celo za duševni razvoj je, na prvi pogled brezcilno, gibanje (brcanje) velike važnosti. Zato naj bo materina velika skrb, da ima otrok dovolj prilike za to. Gledati pa mora tudi na to, da ta otrokov naravni nagon usmerja in ga koristno izvaja.

Kadar otrok nima nikakega posebnega cilja s svojim gibanjem, imenujemo to igro, v nasprotnem primeru pa delo. Celo takrat njegovo igranje lahko imenujemo že delo, če si sam postavi cilj, pa najsi bi bil tudi izmišljen.

Igra in igrajoče delo izpolnita otroku predšolsko dobo, kolikor mu pač ostane časa od obilnega spanja in pogostne hrane. Igra se tako resno, kakor vidi to pri odraslih pri delu. V igri raste in se razvija ter prav v tem že zgodaj pokaže svoj bodoči poklic.

Mati naj bi otrokove igre vzela vedno resno in jo spremljala s spodbudnimi nasveti, a nikoli z ukazi, ker je treba, da se otrok v igri samostojno izživlja in doživlja polnost detinskega veselja, ki tako hitro mine. Prav nič ji ne svetujem, da bi mu kupovala vseh mogočih in nemogočih igrač, zlasti ne dragocenih. Da naj mu pa čim več snovi, da si igrače sam pripravlja; saj vemo, kako bujno fantazijo ima, čeprav nima drugega kot polenca, palčke, deščice, krpice, niti, kamenčke, pesek. Za igranje naj mu privoščim pripraven kotic v svoji bližini, da ga lahko nadzoruje. Seveda pa ne sme biti občutljiva za krik in ropot in nemir. Tudi naj ne toži nad unazanimi rokami, luknjo v predpasniku in podobnimi nesrečami, ki se otroku primerijo pri igri. Ker otrok zelo rad reže in rezbari, pač ne bo mogla odreči tudi škarij in noža, ko ga bo potreboval, saj pipec je važno orodje za fanta, šivanka pa kaj kmalu za deklčo. — Od časa do časa mora imeti tudi čas za igro z otroki, zlasti ob prazničnih dneh in domačih praznikih, ko je več časa. Če materino oko čuva nad otrokovo igro, bo lepo uspevala in bo otrokova igra pripomogla k pravilnemu telesnemu in duševnemu razvoju.

L.

Naročite »Domoluba«

Važnost valjenja za naše gospodarstvo

Najbolj enostaven, pa tudi najbolj uspešen način odbiranja pri kokošarstvu je pač spomladi, ko nasajamo jajca za valjenje. Znano je, da se tako številnost kakor tudi teža jajc, ki jih iznaša kaka kokoš, podeduje tudi na njen zarod. Če torej nasajate več let zaporedoma bolj debela jajca, si boste vzgojili tak rod kokoši, ki bodo nesle samo velika jajca. Zato, gospodinje, obračajte vso skrb na pravilno nasajanje jajc. Jemljite v ta namen, če le mogoče, stehšana jajca, ki imajo najmanj 55 g, pa tudi ne nad 65 g! Najbolje pa storite, če odberete za nasad samo taka jajca, ki tehtajo po 60 do 62 gramov. Jajca za nasad naj bodo po možnosti pravilno oblikovana, na vso moč enažna, gladka, brez vsake razpoke. Pripravite jih o pravem času za nasajanje in to le jajca od kur, ki so vam znane kot vaše najboljšel. Če pa še nimate v svoji čredi prvovrstnih nesnic (vsaj 120 do 140 jajc), potem zahteva vaša lastna korist, da si jih preakrbite pri kakem znanem, dobrem rejcu ali pri bližnjem rejskem središču ali pa pri banovini potom domačega županstva ali svoje kmetijske organizacije, v kateri ste včlanjeni. A ta rok je za letos 1938 že potekel dne 15. decembra lanskega leta.

Jajca za nasad morajo biti sveža, ne nad 14 dni stara. Hranite jih na hladnem, ne preohlajenem prostoru. Vsak dan jih obračajte, da ostane rumenjaki v pravilni legi in ohranijo jajca dalje časa svojo kaljivost. Pošiljanje valjanih jajc po pošti in železnici ni nič kaj varno.

Važno je tudi tole: Če hočete, da boste imeli na dvorišču zdravo in koristno perutnino, skrbite budno, da ne bodo kure in petlini, ki so pri njih pač nič med seboj v sorodstvu. To slabo vpliva tako na nesnost, kakor tudi na splošno zdravstveno stanje. Tukaj v posebno veliki meri velja pregovor, da je »žlahta raztrgana plahta«.

Če hočete nesnost zvišati potom odbiranja, se poslužite v ta namen tudi svojega najboljšega prijatelja za zboljšanje kokošje reje, to je kontrolnega ali zaklopnega gnezda! Brez tega ne boste nikoli zvišali nesnosti preko 120 jajc.

Da se izognete bližnjemu sorodstvu med svojimi živalmi, osvežite od časa do časa njihovo kri in si nabavite pri kakem rejskem središču, ki je priznано od kr. banske uprave kot tako, sveže plemensko blago, nekaj

jarčic, predvsem pa novih petelinov, ki jih morate vsaki dve leti prav za gotovo menjavati. Ne uporabljajte za oplemenjevanje svojih kokoši nikoli doma izvaljenega petelina, razen seveda, če ste dobili jajca od polnoma tujih kokoši!

Ali delamo pravilno?

V Ameriki se lotijo moški posebnega poklica, ki je pri nas še prav malo znan. Dosti jih je namreč izučenih v tem, da čistijo stanovanja in gospodinje jih prav radi najemajo za to delo. Ti snažilci stanovanja so v svojem poslu zelo izvežbaní, kar ni nič čudnega, saj delajo samo to delo kar naprej. Zato seveda tudi prekašajo večino gospodinj v spretnosti čiščenja stanovanja in ženskam radi očitajo marsikaj, kar ne delajo prav. Moški namreč čistijo v stanovanju iz pravega, prvotnega namena, da mora biti prav vse v stanovanju čisto, ker je le tako stanovanje zdravo. Iz tega vzroka ne izpuste pri snáženju nobenega, še tako skritega kottička. Gospodinjam pa očitajo, da opravljajo to delo bolj za zmanjši videz in pa, da si teh opravil ne znajo praktično urediti.

Kako pa je pri nas; ali delajo naše gospodinje kot ti izurjeni strokovnjaki? Za vzgled si vzemimo čiščenje postelje. Dočim redno obračamo žimnice in skrbimo za čisto perilo, pa radi pozabimo na dno postelje, to je na žičnato mrežo ali vzmetnico, ki ponekod na več let ne pride na vrsto pri snáženju in je vsa zaprašena in polna pajčevin. Z brisanjem tu ne opravimo dosti. Strokovnjak si pomaga drugače. Mrežo ali vzmetnico odnese na dvorišče in nameri nanjo curek vode iz škropilne cevi (s katero škropimo na vrtu), pa je delo urno in temeljito opravljeno. Drugo delo, na katerega se gospodinja tudi bolj redkokrat spomni, je čiščenje visečih svetilk, posebno električnih, s katerimi nimajo nič opravka. Luč je obešena visoko od tal in se od spodaj ne vidi, ako je na debelo pokrita s prahom. Vendar to ni noben vzrok, da ji ne bi obrisali prahu kakor drugim predmetom v stanovanju. Začeti je treba pri kovinskih palici ali vrvi ter končati pri žarnicah. Senčnik obrisemo z vlažno cunjjo, ravno tako žarnice, te seveda zelo previdno. Ako so zelo umazane, jih osnažimo s špiritom.

Zaloge prahu in pajčevin se radi nabirajo tudi za omarami, lavami (kredencami), divanom in drugimi večjimi predmeti, ki se tišče zidu. Tudi te je treba pogosto odmak-

niti in jih zbrisati zadaj z mokro cunjjo, da so čiste tudi tam, kjer se ne vidi. Ali skrbimo kaj za snago kljuk, za katere prijemamo? Tudi železne kljuge, ki se ne svetijo, je treba čistiti že iz higienskih ozirov. Če so pri hiši otroci, so umazane kljuge naravnost nevarne zdravju, ker so polne bolezenskih kali. Zdrgnemo jih s špiritom, pa so čiste, če se tudi ne svetijo. Tako delajo gospodinjski strokovnjaki v Ameriki.

Velika napaka je tudi, ako prične gospodinja s enaženjem pri tleh in se šele potem, ko je poribala tla, loti drugega čiščenja, kolikor ji dopušča čas. Posledica takega napačnega postopanja je, da so potem, ko je vse ostalo gotovo, tla zopet zamazana. Tal se je treba lotiti čisto nazadnje. Prvo delo pri temeljitejšem enaženju pa mora biti enaženje predaio in polic. Tudi ameriški gospodinjski mojster se točno drži tega načrta in se loti, preden začne z drugim delom, najprej notranjščine omar, predalov in polic. Ko jih izprazni, pomije in pospravi v red, potem šele nadaljuje z drugim pospravljanjem. O tem smo pisali tudi že v »Domoljubu«. Točen načrt je vedno porok za dobro opravljeno delo. Najprej je torej na vrsti pohištvo znotraj, nato strop, stene, okna, vrata, nazadnje tla. Ako je na vrsti vse stanovanje, pričnemo najprej s kuhinjo, nadaljujemo s sobami in nehamo s kopalnico. Humek Š.

KUHINJA

Kaša s fižolom. Četrť kilograma fižola namočim zvečer v mlačni vodi. Drugi dan ga operem, pristavim z mrzlo vodo in skuham do mehkega. Ko je fižol kuhan, naj bo na njem toliko tekočine, da ga pokriva. Četrť kilograma kaše operem v vreli vodi in pristavim na fižol. Za duh pridenem vejico majarona. Ko fižol s kašo dobre črtet ure vre, mu pridenem še pol žemljice, ki sem jo na kocke narezala in v vroči masti ocvrla. Ocvrta žemljica je kot zabela fižolu.

Rumeno korenje kot prikuha. Debelo korenje ostrgam, operem in zribam na strgalu za kislo repo. Korenje skuham v slani vodi. Ko je korenje kuhano, ga denem na svetlorjavno prežganje, ki sem ga naredila iz žlice masti, žlice moke in žličice sladkorja. Vse skupaj dobro premešam in zalijem z osmin-ko litra juhe, krompirjeve ali kropa. Ko jed par minut vre, jo dam kot prikuho na mizo.

Pečen priželjc. Priželjc osnažim, operem, poparim s kropom, osolim in spečem v pečici, da zarumeni. Med pečenjem ga pridno polivam z mastjo, v kateri se peče.

Ponarejena svinjska ribica. Za ribico vzamem troje vrste mesa: govejega, telečjega in mastnega svinjskega. Vse mesovje sesekljam ali zmeljem prav na drobno. Sesekljano meso zmešam v globoki skledi, popoprani, pridenem mu celo v vodi namočeno in ožeto žemljico, eno jajce, malo zelenega peteršilja in malo esekljane čebule. Mrežico operem v mrzli vodi, jo obložim z odrezki limonine lupinice, z vejicami zelenega peteršilja in z na drobne koščke razrezanim lavorovim listom. Meso povaljam v klobaso in zavijem trdno v mrežico. Ribico polijem z razbeljeno mastjo in spečem v pečici. Ribico dam na mizo s kislim ali posiljenim zeljem, s kislo repo ali s kakršnokoli solato. Najbolj primerna je zeljnata solata.

Zeljnata solata. Zeljnato glavo razdelim na posamezne liste, jim odstranim štoričke in zrežem liste na rezance. Solato posolim, potresem s kumno in zabelim z oljem. Okisam jo šele tedaj, ko jo dam na mizo, sicer bi postala grenka. Prav dobro je taki solati dodati vročega, olupljenega in na rezine zrezanega krompirja.

Dobri drobljanci. Za 15 dkg lepe suhe moke vzamem dva rumenjaka, 3 dkg surovega masla, primerno strte soli, dve žlici sladke smetane in dve žlici vina. Surovo maslo razrežem in zdrobim z moko. Iz ostalih enovi napravim volno testo. Dobro pogneteno testo pokrijem s skledo in pustim pol ure počivati. Po tem času testo razvaljam kolikor se da na tanko ter ga zrežem s kolescem na kvadrate, ki naj bodo za štiri prete široki. Vsako krpico zarezem tri ali štiri zarezke. Gornja vogla krpice utaknem skozi spodnjo zarezo in ocvrem na masti ali na maslu ali na obojem, in sicer naj bo obojega enako. Med cvrenjem drobljancev povico tresem, da narastejo. Še gorke drobljance posujem po obeh straneh s sladkorjem in dam na mizo.

DOMAČA LEKARNA

Otrok ne more shoditi: Nastavi dve pesti rožmarina na liter rdečega vina in umivaj otroku kolena in noge. Tako tudi opešanim starčkom.

Krčeviti kašelj mori otroka: Moder papir, kakor so zavijali včasih sladkor, nabodi z rmeno bučico. Nekaj belih čebul speci v žerjavici, snemi zunanjo lupino, namaži čebulo na papir in deni tako gorko, kolikor koža prenaša, na želodec. Ko se ohladi, vrzi v ogenj in pripravi drugo.

Naročajte »Domoljuba«!

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

g Črnomelj, 21. febr. Voli I. vrste din 4.50 do 5.50, II. vrste din 3.50 do 4, III. vrste din 3 do 3.25; telice I. vrste din 5, II. vrste din 3.50 do 3.75, III. vrste din 3; krave I. vrste din 4 do 4.50, II. vrste din 3 do 3.75, III. vrste din 2 do 3; teleta I. vrste din 6, II. vrste din 4.50 do 5; prašiči špeharji din 7 do 7.25, pršutarji din 6 za 1 kg žive teže. Meso je v Črnomlju: govedina din 10, svinjina din 12, slanina din 14, svinjska mast din 17 do 18, surove kože, goveje din 8, telečje din 10, svinjske din 8 za 1 kg.

g Maribor, 22. febr. Na sejmu so prignali skupaj 517 glav živine, prodali pa 238 glav. Cene so bile: voli I. vrste din 4.75 do 5.50, II. vrste din 4.40 do 5, voli za rejo din 4.80 do 6, klavne krave debele din 4 do 5, plemenske din 3.50 do 4.50, klobasarice din 2.50 do 3, mlada živina din 4.50 do 5.50, teleta din 5 do 6.50 za 1 kg žive teže. Mesne cene: govedina I. vrste din 10 do 12, II. vrste din 8 do 10, teletina I. vrste din 10 do 12, II. vrste din 8 do 10, svinjina din 10 do 14 za 1 kg. Prašiči: 5 do 6 tednov etari pujski glava din 85 do 105, 7 do 9 tednov din 110 do 120, 3 do 4 mesece din 145 do 170, 5 do 7 mesecev din 240 do 360, 8 do 10 mesecev din 410 do 425 1 leto din 710 do 790. Na vago so šli po din 5.50 do 7.75 za 1 kg žive teže in po din 8.50 do 11.25 za 1 kg mrtve teže.

g Ptuj, 23. febr. Voli I. vrste din 5.30, II. vrste din 5, III. vrste din 4.50; telice I. vrste din 5, II. vrste din 4.50, III. vrste din 4; krave I. vrste din 4.25, II. vrste din 3.50, III. vrste din 2.75; teleta I. vrste din 6.50, II. vrste din 5.50; prašiči, debeli din 7.80 do 8.25, pršutarji din 6.75 do 7.25 za 1 kg žive teže. Mladi prašički komad din 80 do 150. Cene mesa: govedina I. vrste din 12, II. vrste din 10, III. vrste din 8, svinjina din 13, svinjska mast din 16; surove kože, goveje din 10 do 11, telečje din 14, svinjske din 10 do 12 za 1 kg.

g Na redni sejem v Kranju dne 21. febr. so prignali 45 volov (prodali 41), 33 krav (16), 9 telet (9), 2 junici (2) in 2 bika (2) ter 80 prašičev (44). Cene so bile: voli I. vrste din 5.50, II. vrste din 5, III. vrste din 4.50; telice I. vrste din 5.50, II. vrste din 5, III. vrste din 4.50; krave I. vrste din 5, II. vrste din 4.50, III. vrste din 4; teleta I. vrste din 7, II. vrste din 6; prašiči, špeharji (fir-

vaški) din 10.50, domači pršutarji din 8 za 1 kg žive teže. Mladi pujski 7-8 tednov din 105 do 130 glava. Mesne cene: govedina I. vrste din 12, II. vrste din 10, III. vrste din 7 do 8; svinjina din 14 do 16, slanina din 20 do 26, svinjska mast din 19 za 1 kg.

g V Velikih Laščah je imela živina na sejmu dne 21. febr. sledeče cene: voli din 4.75 do 5.50; krave din 3 do 4; telice din 4.50 do 5, teleta din 6 do 6.50 za 1 kg žive teže.

LJUBLJANSKI TRG

g Mesne cene: govedina I. vrste din 12 do 14, II. vrste din 10 do 12, III. vrste din 8 do 10; goveji jezik din 12 do 14, vampi din 8 do 10, pljuča din 6, jetra din 10 do 12, ledvice din 14 do 16, možgani din 18 do 20, loj din 6 za 1 kg. Teletina I. vrste din 14 do 16, II. vrste din 12 do 14, jetra din 18 do 20, pljuča din 10 do 12, možgani din 20 do 30, ledvice din 14 do 16 za 1 kg. Svinjina I. vrste din 16 do 18, II. vrste din 14 do 16, pljuča din 8 do 10, jetra din 12 do 14, ledvice din 16 do 18, glava din 6, parklji din 5, slanina, domača din 14 do 15, salo, domače din 16, dast din 18, šunka din 16 do 20, prekajena svinjina din 16 do 20, prekajeni parklji din 6, prekajena glava din 7, jezik din 18 do 20 za 1 kg. Koštrunovo meso din 8 do 10, jagnjetina din 12 do 14 za 1 kg. Konjsko meso din 4 za 1 kg. Klobase: krakove din 20 do 22 za 1 kg, debrecinske din 20 do 22, hrenovke din 18 do 20, safalade din 20, tlačenke din 12 do 14, sveže kranjske din 20, polprekajene kranjske din 22, suhe kranjske din 30, prekajena slanina din 20 za 1 kg.

g Perutnina: piščanec, komad din 9 do 15, zaklan 1 kg din 24, kokoš in petelin kom. din 22 do 25, zaklana 1 kg din 20 do 22, raca kom. din 26, zaklana 1 kg din 22, gos kom. din 45 do 50, zaklana 1 kg din 16

g Mleko in mlečni izdelki: mleko 1 liter din 2.25, surovo maslo 1 kg din 24 do 28, čajno maslo din 28 do 32, kuhano maslo din 26 do 28, bohinski sir din 26, sirček din 6, polementalec din 24 do 26, trapist I. din 24, trapist II. din 20 do 22 za 1 kg. Jajca din 0.90 do 1.

g Kurivo: premog tona din 380 do 405, trda drva 1 m³ din 95 do 110, trda drva žagana din 120, mehka drva din 70 1 m³, oglje din 2 za 1 kg.

PRAVNI NASVETI

Ljudsko delo (kuluk). S. T. Vprašate, ali bo morda letos zopet potrebno osebno popravljati ceste. — Ministretvo za gradbe je oprostilo draveko banovino ljudskega dela za banovinske in dovozne ceste. Ta oprostitve velja za enkrat do 31. marca t. l. in bo verjetno podaljšana. Občine, ki ne razpolagajo z rednimi denarnimi sredstvi za gradnjo in vzdrževanje občinskih cest, so zavezane napraviti seznamke za odslužitev in odkup te obveznosti. Seznamki morajo biti napravljeni in razglašeni na običajni način, najkasneje do dne 5. marca 1938. Po preteku razglasitvenega in pritožnega roka morajo predložiti občine seznamke ter vložene pritožbe z banovinskimi kolkom po 30 din za vsakega pritožnika pristojnemu okrajnemu načelniku v odobritev. Občine z mestnim poglavarstvom predložijo seznamke v odobritev banski upravi. Onim zavezanecem, ki prijavijo občinski upravi v razglasitvenem roku, da prevzamejo vzdrževanje poedine proge občinskih cest, oddeli občinski odbor sporazumno z zavezanci o neposrednih davkih cestne proge v naravi. Kdor ne prevzame sporazumno z občinskim odborom določene cestne proge v vzdrževanje, je zavezan osebno delu oziroma odkupnini. Razdelilnik cestnih prog na zavezance predloži občina skupno s seznamki o ljudskem delu in odkupnini okrajnemu načelniku oz. mestne občine banu v odobritev. Javni uslužbenci in upokojenci morajo plačevati odkupnino za cestno delo tudi, če se ljudsko delo ne izvaja. Navedenim se odteguje odkupnina v dveh enakih obrokih in sicer v mesecu aprilu in v mesecu septembru.

Hranilec. J. L. Ne bo tam treba aktivno služiti v kadru, če ostanete edini hranitelj tudi še po dovršenem 27. letu starosti. Tako predpisuje zakon o ustroju vojske in mornarice. Če se torej potem oženite, vas ne bodo vpoklicali.

Pot ob njivi. J. B. S. Če ste njivo s potjo uživali čez 30 let, ne da bi si jo pot lastil mejaš, potem tudi novi mejaš ne more od vas zahtevati, da mu morate prepustiti pot ob njivi. Povejte mu, da ste si pot priposestvovali, čeprav bi mapa kazala, da je pot mejaševa.

Služba pri železnici. S štirirazredno cenovno šolo morete dobiti pri železnici služiteljsko službo. Za sprejem v železniško službo morate izpolnjevati po zakonu predpisane pogoje in sicer je treba, da je prosilec dovršil 18 let starosti, da je telesno in duševno zdrav, da je dobrega vedenja, da ima v primeru mladostnosti odobritev staršev ali varuha, da zna popolnoma službeni jezik, da ima po zakonu predpisano izobrazbo za stroko, v katero želi vestopiti in da izpolnjuje ostale pogoje, ki se zahtevajo s posebnimi predpisi za službo v stroki, da ni dovršil

60 let starosti, da je po dovršenem 21. letu starosti odslužil obvezni rok v stalnem kadru, razen če je po odredbah zakona o ustroju vojske in mornarice kot edini hranitelj ne-sposobnih družinskih članov, ali kot stalno ali začasno nesposoben, oproščen službe v stalnem kadru, odnosno, ako je zavezan plačati vojnico, da dokaže, da je vojnico plačal, dalje se zahteva, da prosilec ni pod skrbstvom ali v konkurzu ali, da ni nad njim podaljšana očetovska oblast, da ni bil s sodno razsodbo obsojen na izgubo častnih pravic, da ni bil odpuščen iz državne službe. Sprejem v službo se vrši na osnovi pismene prošnje, podprte z vsemi potrebnimi listinami. O sprejemu odloča prometni minister. Pripominjamo, da ste sprejeti tudi lahko za delavca.

Sosedova okna na dvorišču. K. M. C. Sosed ima na vaše dvorišče dva okna, eno iz kuhinje, eno iz shrambe in vse vidi, kar se na vašem dvorišču godi. Vprašate, če lahko z deskami tam, kjer so okna, zgradite svoje dvorišče. — Če stoji sosredova hiša čez 30 let in so bila ves čas ta okna obrnjena na vaše dvorišče, potem ima sosed že priposestovano pravico in ste vi, kot posestnik služnega zemljišča zavezan, da sosedomu poslopuj kot gospodujočemu poslopuj ne odvezmate luči in zraka. V tem primeru ne smete svojega dvorišča na meji zagraditi; če sosed še nima te pravice, pa lahko.

Pritožba zaradi odklonjene zaščite D. J. Okrajno sodišče vam je odreklo zaščito in ste nato pri notarju napisali dogovor, da boste dolg odplačevali v obrokih, ki jih pa ne zmorate. Radi bi se pritožili na okrožno sodišče in vprašate, če boste kaj dosegli s pritožbo in če se bo dal spremeniti dogovor, ki ste ga sklenili pri notarju. — Nihče vam ne more povedati, kako bo okrožno sodišče rešilo pritožbo. Če izpolnujete pogoje uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov, vam zaščita pripada, sicer pa ne. Če vam okrožno sodišče prizna zaščito, se vam tudi ne bo treba držati dogovora glede odplačevanja dolga, če ste se zavezali plačevati dolg pod težjimi pogoji, kakor jih predpisuje uredba. Za kmetu po uredbi vas bodo smatrali tedaj, če boste dokazali, da vam je kmetijstvo glavni poklic in da izvirajo vaši obdavčeni dohodki pretežno iz kmetijstva. Če bo pa okrožno sodišče pritožbo zavrnilo, se boste pač morali držati dogovora, sklenjenega z upnikom.

Vknjižba na prvo mesto. L. Z. Na prvo mesto morete vknjižiti svojo iztoženo terjatev samo tedaj, ako bi ne bila še vknjižena nobena terjatev ali pa, če bi vam vsi vknjiženi upniki to dovolili. Če pa je posestvo tako zadolženo, da boste težko pokriti, kakor nam pišete, vam noben upnik ne bo odstopil svojega vrstnega reda, če noče, da sam izgubi, za kar je vknjižen.